

УДК : 378.091 : [004:796.5]

Р. В. Клопов, Л. В. Безкоровайна

ІНФОРМАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ У ПРОФЕСІЙНІЙ ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ З ТУРИЗМОНАВСТВА

У статті розглядаються особливості впровадження інформаційних технологій в процес професійної підготовки майбутніх фахівців у вищих навчальних закладах. Проаналізовано використання дистанційних методів навчання у фаховій підготовці фахівців з туризмознавства.

Ключові слова: дистанційне навчання; інформаційні технології; майбутні фахівці з туризмознавства; туризмознавство.

Постановка проблеми. Глобальні всесвітні економічні зміни та сучасний розвиток України передбачають вдосконалення системи професійної підготовки майбутніх фахівців у галузі туризму у вищих навчальних закладах. Сучасне суспільство вимагає від вищої освіти формування у майбутнього фахівця системи професійно значущих знань з туризмознавства, розвитку особистісних творчих якостей, здатності ефективно та самостійно застосовувати у практичній туристській діяльності професійні уміння, знання та навички.

Враховуючи це, сучасна підготовка фахівця нового типу вимагає створення та оптимізації умов, необхідних для ефективного формування певного рівня професійних й особистісних компетенцій студентів у фаховій підготовці.

Основні напрями та вимоги щодо модернізації професійної підготовки майбутніх фахівців у вищій школі ґрунтуються на положеннях Конституції України (1991), Закону України «Про вищу освіту» (2010); неперервності освіти й міжнародної співпраці та інтеграції у сфері освіти – визначаються «Національною доктриною розвитку освіти України у XXI столітті» (2002); загальні правові, організаційні та соціально-економічні засади реалізації державної політики України в галузі туризму – Законами «Про туризм» (1995 р.), «Про курорти» (2000 р.) й Державною програмою розвитку туризму на 2002–2010 рр. (2002 р.).

Результати дослідження. Теоретичним підґрунтям дослідження слугували праці вітчизняних та зарубіжних авторів у таких напрямках: філософія сучасної вищої освіти (В. П. Андрущенко, І. А. Зязюн, В. Г. Кремень); проблеми неперервної професійної освіти (С. У. Гончаренко, А. О. Лігоцький, Н. Г. Нічкало, С. О. Сисоєва); теоретичні та методичні засади професійної підготовки майбутніх фахівців у вищій школі (А. М. Алексюк, С. І. Архангельський, В. І. Бондар, М. Б. Євтух, Л. П. Сущенко); особливості розвитку особистості майбутніх фахівців у процесі професійної підготовки (В. М. Гриньова, В. В. Рибалка, В. А. Семиченко); теоретичні основи неперервної туристичної освіти (В. О. Квартальнов, І. В. Зорін, В. К. Федорченко); застосування інформаційних технологій у професійній освіті (І. Є. Булах, Р. С. Гуревич, М. І. Жалдак, Г. О. Козлакова, А. М. Коломієць); психолого-педагогічні аспекти впровадження інформаційних технологій у вищій школі (В. П. Безпалько, О. М. Довгялло, М. Ю. Кадемія, І. І. Мархель, І. П. Підласий); організація і впровадження дистанційної освіти (П. В. Дмитренко, Н. О. Корсунська, В. М. Кухаренко, В. В. Олійник, П. В. Стефаненко, Б. І. Шуневич).

Глибокі соціально-економічні перетворення суспільства, розвиток економіки України на ринкових засадах, зростання сектора освітніх послуг вимагає якісних змін в концептуальній основі професійної підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації майбутніх фахівців.

Як свідчить теоретичний аналіз з проблеми дослідження, науковці зазначають, що реалізація завдань з професійної підготовки майбутніх фахівців потребує виховання особистості, здатної до плідної професійної праці в сучасних умовах, готової до ефективного здійснення професійної діяльності та вихованої не лише системою спеціальних знань, професійних дій та соціальних відносин, а й сформованістю професійно значущих і особистих якостей та відповідним рівнем кваліфікації (Сериков В. В., 1994; Сисоєва С. О., 2008; Сущенко Л. П., 2003). Все це вимагає нових підходів до розробки змісту, форм і методів професійної підготовки фахівців нової формації, впровадження в навчальний процес вищих навчальних закладів сучасних інформаційних технологій.

Аналіз спеціальної літератури показав, що автори аналітичної доповіді Інституту інформатизації ЮНЕСКО розглядають головні напрями інформатизації освіти та професійної підготовки майбутніх фахівців, як:

- фундаменталізацію освіти на всіх рівнях;
- реалізацію концепції випереджаючої освіти, орієнтованої на умови існування людини в інформаційному суспільстві;
- формування системи освіти як безперервного навчання впродовж усього життя людини;
- впровадження методів інноваційної та розвиваючої освіти на основі використання перспективних інформаційних технологій;
- підвищення доступності якісної освіти шляхом розвитку системи дистанційного навчання й засобів інформаційної підтримки процесу професійної підготовки завдяки сучасним інформаційним та телекомунікаційним технологіям (Манушин Э. А., 1997; Кухаренко В. М., 2003).

Зазначимо, що на думку більшості педагогів, методи навчання – це система послідовних взаємозалежних дій студентів

та викладачів, які забезпечують засвоєння змісту освіти. За ствердженням вчених, методи навчання характеризується трьома такими ознаками: визначають мету навчання, спосіб засвоєння навчального матеріалу, а також характер взаємодії суб'єктів навчання.

Поняття «метод навчання» педагоги трактують по-різному, а саме: «спосіб передачі іншим пізнань» або взагалі «як всі способи, прийоми й дії вчителя»; «сукупність координованих прийомів викладання» (Андреев А. А., 1999; Андреев А. А., 2002). Ми підтримуємо думку І. П. Підласого, який визначає поняття «методи навчання» як складне, багатомірне утворення, в якому знаходять висвітлення об'єктивні закономірності, мета, зміст, принципи та форми (Подласый И. П., 1999).

Зауважимо, що у теорії та практиці освіти існує велика кількість методів навчання. Кожна з груп методів (і навіть кожен метод окремо) вирішує певну низку методичних завдань. Для розуміння, які методи необхідно використовувати при вирішенні різноманітних завдань, слід звести всі методи навчання до певної системи, тобто, здійснити класифікацію.

Теоретичне вивчення проблеми класифікації методів навчання засвідчило, що єдиної точки зору вчених з цього питання на сьогодні не існує. Тож, розглянемо найпоширенішу класифікацію методів навчання, головною типологічною ознакою якої є одержання знань:

- 1) словесні методи – джерелом знання є усне або друковане слово;
- 2) наочні методи – джерелом знань слугують спостережувані предмети, явища, наочні приладдя;
- 3) практичні методи – учні одержують знання й виробляють уміння, виконуючи практичні дії (Подласый И. П., 1999).

Стосовно дистанційних методів навчання, учені виокремлюють чотири групи з урахуванням дистанційної комунікації викладача й студента

(Андреев А. А., 2002; Кухаренко В. М., 2003):

1. Методи навчання за допомогою взаємодії студента з освітніми ресурсами при мінімальній участі викладача й студента (самонавчання). Для реалізації цих методів створюються різні освітні ресурси: друковані, аудіо- і відеоматеріали, а також навчальні посібники, що знаходяться у телекомунікаційних мережах (інтерактивні бази даних, електронні видання й комп'ютерні навчальні системи).

2. Методи індивідуалізованого викладання й навчання, для яких характерні взаємини студента з викладачем або студента з іншим студентом (навчання «один до одного»). Ці методи можуть реалізуватися в дистанційному навчанні в основному за допомогою таких технологій: телефон, голосова пошта, факс, електронна пошта.

3. Методи, в основі яких лежить виклад навчального матеріалу викладачем, при цьому студенти відіграють незначну роль у комунікації (навчання «один до багатьох»). Ці методи, властиві традиційній освітній системі, отримують новий розвиток на базі сучасних інформаційних технологій.

4. Методи, для яких характерною є активна взаємодія між всіма учасниками навчального процесу. Значення цих методів та інтенсивність їх використання значно підвищується з розвитком навчальних телекомунікаційних технологій.

Дистанційне навчання є сучасною універсальною технологією професійної освіти, орієнтованою на індивідуальні запити студентів та їх спеціалізацію. Таке навчання надає можливість майбутнім фахівцям з туризмознавства безперервно підвищувати свій професійний рівень з урахуванням індивідуальних особливостей. Розробка і впровадження нових технологій і форм навчання спрямовані на надання додаткових можливостей будь-якій людині у здобутті освіти з урахуванням особистих інтересів людини,

а також з урахуванням можливостей досягнень науки і техніки і, в першу чергу, “ засобів передачі інформації.

У нашому дослідженні в процесі реалізації змісту професійної підготовки майбутніх фахівців з туризмознавства з використанням інформаційних технологій, ми застосовували дистанційні методи, інтегруючи їх у денну та заочну форми навчання для надання навчальної інформації у вигляді дистанційних курсів, організації самоконтролю й контролю знань.

Дистанційний курс «Основи маркетингу» розроблений і впроваджений нами в процес навчання студентів спеціальності «Туризм» з урахуванням сучасних вимог країни до якості навчання, впровадження нових методів, засобів, а також організаційно-педагогічних умов професійної підготовки майбутніх фахівців з туризмознавства вищих навчальних закладах (Безкорвайна Л. В., 2012).

Дистанційний курс дисципліни «Основи маркетингу» призначений для забезпечення глибокої теоретичної та практичної підготовки майбутніх фахівців з туризмознавства до роботи у сфері туристської індустрії, а також формування у студентів готовності використання технологій з маркетингу в готельному, курортному і туристському сервісі.

Програма дисципліни складена з урахуванням вимог Держстандарту утворення України та спрямована на підготовку творчо мислячого, кваліфікованого фахівця з туризмознавства з широким кругозором. Розуміння й знання технології маркетингу в готельному і курортному сервісі є обов'язковим компонентом майбутньої професійної туристської діяльності.

Розроблений курс забезпечує студентів знанням і розумінням суті роботи у сфері туристської індустрії. В процесі вивчення курсу «Основи маркетингу» студенти знайомляться з основними положеннями теорії маркетингу, опановують основні прийоми і методи функціонального

маркетингу, вчаться методам збору й аналізу маркетингової інформації, підготовці до роботи в умовах дійсного маркетингу туристського ринку.

В процесі побудови дистанційного курсу ми враховували основні функції, які повинні виконувати дистанційні курси: забезпечення студентів начальнометодичними матеріалами; формування й ведення каталогу з інформаційних ресурсів; проведення самоконтролю рівня знань студентів; проведення тестування (етапного, оперативного й підсумкового); ідентифікація користувачів та їх структуризація за категоріями; забезпечення інтерактивного зв'язку студентів з викладачами; забезпечення кожної категорії користувачів можливостями для реалізації їх завдань; подання максимально повної інформації про структуру, зміст та порядок навчання.

Метою дистанційного курсу «Основи маркетингу» є забезпечення теоретичної і практичної підготовки студентів до майбутньої ефективної роботи у сфері туристичної індустрії завдяки формуванню готовності використання технології маркетингу в готельному, курортному і туристському сервісі.

Навчально-методичний матеріал з дисципліни містить тести для самоконтролю студентів, а також підсумковий тест з усього курсу, результати якого перевіряються за допомогою автоматизованої системи. Самостійна робота студентів з вивчення основної і додаткової літератури, виконання тестових та індивідуальних завдань сприяє оволодінню необхідним обсягом знань, навичок й умінь з основ маркетингу, що надасть можливість успішно використовувати отримані знання в майбутній професійній діяльності.

В процесі навчання майбутні фахівці певну частину часу самостійно освоюють в інтерактивному режимі навчально-методичні матеріали, виконують тестування, творчі завдання під керівництвом викладача та взаємодіють з іншими слухачами «віртуальної» навчальної групи.

При такому дистанційному навчанні студент і викладач просторово розділені, але при цьому вони постійно взаємодіють за допомогою особливих прийомів побудови курсу «Основи маркетингу», форм контролю, методів комунікації завдяки електронній пошті та іншим технологіям Інтернет.

Зазначимо, що для роботи з розробленим нами дистанційним курсом студентів необхідно мати доступ до комп'ютера і бажання вчитися. Комп'ютер може бути в особистому користуванні. Для користувачів існує можливість доступу до навчально-методичних матеріалів нашого сервера за допомогою мережі Інтернет.

Висновки. Отже, теоретичний розгляд проблеми дослідження довів доцільність та актуальність теоретико-методологічних та практичних розробок у напрямку професійної підготовки майбутніх фахівців з туризмознавства. З'ясовано, що питання ефективності такої підготовки полягають у суперечності, зумовленої значним обсягом інформації з туризмознавства, що швидко змінюється в сучасних світових умовах та відсутністю системи інформаційного забезпечення професійної підготовки майбутніх фахівців з туризмознавства у вищих навчальних закладах, що не відповідає новим тенденціям. Мета розробленого та впровадженого нами у процес навчання майбутніх фахівців з туризмознавства дистанційного курсу «Основи маркетингу» полягала у забезпеченні теоретичної і практичної підготовки студентів до майбутньої професійної діяльності у сфері туристичної індустрії.

Перспективи подальших досліджень вбачаємо в аналізі застосування інформаційних технологій у професійній підготовці майбутніх фахівців з туризмознавства у вищих навчальних закладах європейських країн.

Література

1. Андреев А. А. Дистанционное обучение: сущность, технология,

организация / А. А. Андреев, В. И. Солдаткин. – М.: МЭСИ, 1999. – 196 с.

2. Андреев А. А. Педагогика высшей школы. Новый курс / А. А. Андреев. – М.: Московский международный институт эконометрики, информатики, финансов и права, 2002. – 264 с.

3. Андреев А. А. Принципы дистанционного обучения / А. А. Андреев. – [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.iet.mesi.ru/br/13b.htm>.

4. Безкоровайна Л. В. Основы маркетингу. Дистанційний курс, 2012.– [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://sites.znu.edu.ua/do/index.php?action=course/content&course>

5. Закон України «Про Основні засади розвитку інформаційного суспільства в Україні на 2007-2015 роки» // Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2007, № 12. – С.102.

6. Манушин Э. А. и др. Развитие информационных технологий в образовании. Аналитический доклад. – М.: ИЧП «Магистр», 1997. – 60 с.

7. Подласый И. П. Педагогика. Новый курс: Кн. 1: Основы обучения. Процесс обучения. [учебник для студентов пед. вузов в 2-х кн.] / И. П. Подласый. – М.: ВЛАДОС, 1999. – 576 с.

8. Практикум дистанционного обучения / Под ред. В. М. Кухаренко. – К.: Милленіум, 2003. – 196 с.

9. Сериков В. В. Личностно ориентированное образование/ В. В. Сериков // Педагогика. – 1994. – № 5. – С. 16-21.

10. Сисоева С. О. Освіта і особистість в умовах постіндустріального світу: [Монографія] /Світлана Олександрівна Сисоева. – Хмельницький: ХГПА, 2008. – 324 с.

11. Сущенко Л. П. Професійна підготовка майбутніх фахівців фізичного виховання та спорту (теоретико-методологічний аспект): [Монографія] / Людмила Петрівна Сущенко. – Запоріжжя: Запорізький державний університет, 2003. – 442 с.

Р. В. Клопов, Л. В. Бескоровайна
ИНФОРМАЦИОННЫЕ ТЕХНОЛОГИИ В ПРОФЕССИОНАЛЬНОЙ ПОДГОТОВКЕ БУДУЩИХ СПЕЦИАЛИСТОВ ПО ТУРИЗМОМ

В статье рассматриваются особенности внедрения информационных технологий в процесс профессиональной подготовки будущих специалистов в высших учебных заведениях. Проанализировано использование дистанционных методов обучения в профессиональной подготовке специалистов по туризму.

Ключевые слова: будущие специалисты по туризму; дистанционное обучение; информационные технологии; туризм.

R. Clorov, L. Beskorovaynaya
INFORMATION TECHNOLOGY IN PROFESSIONAL TRAINING OF FUTURE MASTERS IN TOURISM STUDIES

This article investigates a special implementation of the information technologies into the process of training the future masters in higher education institutions. The usage of the remote learning methods has been analysed in the training of the future masters in tourism.

Remote learning methods are modern multi-purpose technologies of the professional education, oriented on individual students' needs and their specialization. This type of studying gives the future masters in tourism an opportunity to constantly increase their professional level in account with an individual need. The development and the implementation of the new technologies and types of studies are oriented on providing additional opportunities to anybody in gaining further education according to their personal interests and also with an account of the possibilities of science and technologies achievements, and first of all – means of the transmission of information.

While researching the process of the implementation of the content professional training for the future masters in tourism studies using information technologies, we implemented the remote methods, integrating them into a full-time and part-time education to transform studying information into the remote courses, organizing self-control and skills-check.

The remote course «Marketing basics» was developed and implemented by us into the students learning process of tourism specialization according to the country's modern demands of the quality of the education, new methods of the implementation, means and also organizational and pedagogical conditions of the professional training of the future masters in tourism studies in higher education institutions.

The remote course «Marketing basics» is aimed to provide theoretical and practical students support for the future effective career in hospitality industry thanks

to the modelled preparedness in using marketing technologies in the hotel, resort and tourism service.

Therefore, theoretical examination on the research task has proved the integrity and topicality of theoretically methodological and practical developments in professional training of future masters in tourism studies. It was found that the question of efficiency of this training is laid in the contradiction, caused by a considerable amount of information of tourism studies that changes rapidly in the modern world and an absence of the system of informational providing professional training for future masters in tourism in higher education institutions that do not correspond to modern trends.

The future research perspective is seen in using information technologies in the professional training of future masters in tourism studies in higher education institutions in the European countries.

Key words:*distance learning; future masters in tourism; information technology; tourism.*

Рецензенти:

Сисоєва С. О. – д. пед. н., проф., чл.-кор.
НАПН України,
Чернуха Н. М. – д. пед. н., проф.

Стаття надійшла до редакції 16.12.2013